

24.

S. Deger-Jalkotzy – Ph. Dakoronia

Ελάτεια. Μυκηναϊκό νεκροταφείο

Αρχαιολογικόν Δελτίον 43 Β' 1, 1988 [1993], 229–232

©

mit freundlicher Genehmigung / with kind permission

Dieses Dokument darf ausschließlich für wissenschaftliche Zwecke genutzt werden (Lizenz CC BY-NC-ND), gewerbliche Nutzung wird urheberrechtlich verfolgt.

This document is for scientific use only (license CC BY-NC-ND), commercial use of copyrighted material will be prosecuted.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΜΟΣ 43 (1988)
ΜΕΡΟΣ Β' 1 - ΧΡΟΝΙΚΑ

Mykenische Kommission
der österreichischen Akademie
der Wissenschaften
1010 Wien, Dr. Ignaz Seipel-Platz 2

Inv. Nr. 703/20

ΑΘΗΝΑ 1993

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΖΕΔΑΚΙΣ, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών
Αρχαιοτήτων, ΥΠΠΟ
ΝΙΚΟΣ ΖΙΑΣ, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών
Αρχαιοτήτων, ΥΠΠΟ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, Αρχαιολόγος, μέλος του Διοικητικού
Συμβουλίου του ΤΑΠ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ευαγγ. Κυπραίου

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΔΟΣΗΣ: Ελένη Λίτινα

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ: Ελένη Λίτινα

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χελένα Τζανέκα

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Ε. Μπουλούκος - Α. Λογοθέτης Ο.Ε.

© ΤΑΜΕΙΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ
Οδός Πανεπιστημίου 57, Αθήνα 105 64

ISSN 0570-622X

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ (Πίν. 1-4)	Σελ.	1-5
NOMΙΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ (Πίν. 5-8)	»	6-7
ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	»	8
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ		
Κτιριακές εργασίες. Επανεκθεση. Εκθέσεις. Προσκτήματα. Κατασχέσεις. Συντήρηση (Πίν. 9-24)	»	8-18
Α΄ ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ		
Τα Προπύλαια της αθηναϊκής Ακρόπολης (Πίν. 25-28)	»	19-21
Αρχαία Αγορά	»	21
Γ΄ ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ		
Μουσειακές εργασίες. Αποθήκες και Εργαστήρια. Ανασκαφικές εργασίες. Αθήνα (Πλατεία Κοτζιά, Οδός Κορυζή 4, Οδός Προπυλαίων 11, Οδός Βαλαβάνη 4, Οδός Βαλαβάνη 6 και Παμφίλης, Οδός Καλλισθένους 36, Οδός Πουλοπούλου 37, Οδός Ερυσίχθονος 3-5, Οδός Κεραμεικού 44 και Γιατράκου, Οδός Μερόπης 6, Οδός Πειραιώς 82 και Σαλαμίνας, Οδός Πλαταίων 59, Οδός Λένορμαν 129, Οδός Πλάτωνος 105, Οδός Βασιλικών 73 και Τιμαίου Λοκρού, Ακαδημία Πλάτωνος), Ελευσίνα (Οδός Κυνεγείρου, Οδός Παπαγιάννη, Οδός Παπαγιάννη, Οδός Κουγιουμτζόγλου και Άρη Βελουχιώτη, Οδός Δήμητρος 14, Οδός Ελευθερίου Βενιζέλου και Σκόρδα, Πάροδος Σωτ. Γκιόκα 3, Πάροδος Κοντούλη 39, Οδός Βασ. Λάσκου 13, Οδός Πεισιστράτου 72, Οδός Περικλέους και Σαλαμίνας), Μέγαρο (Οδός προς Χάνι (Έργα Δ.Ε.Η.), Οδός προς Χάνι (οικόπεδο Α. Μπισταράκη), Οδός προς Χάνι (οικόπεδο Ι. Μωραΐτη), Οδός Θράκης 20, Οδός Ελικώνος 8, Οδός Ελικώνος 16-18, Οδός Ελικώνος 28, Οδός Δογάνη 27, Οδός Τζαβέλλα 48-50, Οδός Δογάνη 13 και Γρεβενών, Οδός Τζαβέλλα, Οδός Περεσιάδου 5, Οδός Αγίας Παρασκευής 52, Οδός Ελευθερίου Βενιζέλου 22, Οδός Γ. Μαυρουκάκη 48 και Μ. Ζαχαρία, Οδός Γ. Μαυρουκάκη 31, Οδός Πλουτάρχου 21, Πάροδος Ομήρου, Οδός Δημάρχου Μενιδιάτη 19, Οδός Στ. Παπακωνσταντίνου 73 και προέκταση οδού Μυκηνών, Οδός Μυκηνών, Οδός Σπάρτης 30, Χερσόνησος του τείχους), Μεγαρίδα: Αλεποχώρι (Αιγόςθενα-Ελευθερές, Θέση Πυργάρι). Περιοδείες-Εντοπισμοί (Σχέδ. Α΄-Β΄ και 1-17· Πίν. 29-42)	»	22-72
Β΄ ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ		
Ανασκαφικές εργασίες. Βούλα (Οδός Παπαφλέσσα), Σαλαμίνα: Αμπελάκια (Λεωφόρος Δημοκρατίας, Οδός Αμπελακίων-Σεληνίων, Οικόπεδο Ν. Γκίκα - Ν. Κιαβουράκη), Σκάλα Ωρωπού (Οδός Ιουστινιανού 1) (Σχέδ. 1-4· Πίν. 43-46)	»	73-81
1η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ		
Μουσειακές εργασίες - Δωρεές. Νομός Αττικής: Σπέτσες (Μουσείο Σπετσών). Στερέωση μνημείων - Ανασθηλωτικές εργασίες. Νομός Αττικής: Αθήνα (Ναός Αγίου Ιωάννη), Μέγαρο (Μονή Αγίας Βαρβάρας). Νομός Πειραιώς: Κύθηρα (Άγιος Πέτρος στους Αρέους, Καστέλλι Αυλέμονα, Άγιος Νικήτας στον Κάλαμο, Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος στο Καλαμίτσι). Νομός Βοιωτίας: Ακραιφνίο (Ναός Αγίου Γεωργίου). Νομός Ευβοίας: Πύργος Τραχηλίου. Συντήρηση τοιχογραφιών-ψηφιδωτών-εικόνων. Νομός Αττικής: Αθήνα (Άγιος Δημήτριος Λουμπαρδιάρης), Κερατέα (Αγία Κυριακή), Πέτα (Άγιοι Θεόδωροι), Λαύριο (Παλαιοχριστιανική Βασιλική), Χαλάνδρι (Άγιος Γεώργιος). Εργαστήρια Εφορείας. Σπέτσες (Ναός Κοίμησης Θεοτόκου στο Καστέλλι). Νομός Πειραιώς: Ύδρα (Μονή Αγίου Νικολάου), Κύθηρα (Λειβάδι, Άγιος Αντώνιος στο Κατούνι, Άγιος Ιωάννης στον Ποταμό). Περιοδείες - Επισήμανση μνημείων - Κηρύξεις. Νομός Αττικής: Σπέτσες (Ναός Παναγίας		

Αρμάτας), Αυλώνα (Θέση Κοτρώνι), Αγία Τριάδα στην Πάρνηθα. Νομός Πειραιώς: Αίγινα (Άγιος Νικόλαος στα Λιμενάρια), Ύδρα (Μονή Αγίου Νικολάου), Κύθηρα (Λειβάδι, Καψάλι, Πίσω Γυαλός, Άγιος Νικόλαος στο Καψάλι, Άγιος Γεώργιος στο Καψάλι, Μέσα Βούργο Κάστρου Χώρας, Κάτω Χώρα Μυλοποτάμου). Αποτυπώσεις μνημείων. Νομός Βοιωτίας: Τανάγρα (Μεσαιωνικός Πύργος), Δομβραίνα (Πύργος Καραϊσκάκη). Νομός Φωκίδας: Ζωριάνο Δωρίδας (Οικία Μαρίας Κοσιώνη και Αντ. Βήτα). Νομός Ευβοίας: Χαλκίδα (Φρούριο Καράμπαμπα), Σπαθάρι (Ναός Αρχαγγέλου). Ανασκαφικές εργασίες. Νομός Αττικής: Ωρωπός (Οικόπεδο Δερμιτζόγλου). Νομός Φωκίδας: Νέα Κούκουρα (Οικόπεδο Δάμου). Νομός Βοιωτίας: Θήβα (Οδός Κασσάνδρου, Οδός Θίσβης, Οδός Επαμεινώνδα, Οδός Πινδάρου, Οδός Δράκου, Οδός Πλαταιών), Ακράϊφνιο (Ναός Αγίου Γεωργίου). Διαμορφώσεις - Καθαρισμοί. Νομός Πειραιώς: Κύθηρα (Σχέδ. 1-7· Πίν. 47-74) Σελ. 82-105	
Δ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ » 106	
Ίσθμια, Κοιλιάδα της Νεμέας, Κόρινθος (Ανατολικά του θεάτρου. Κτίριο 7, το Θέατρο, Χρονολογία) (Πίν. 75) » 106-109	
Άργος (Θέατρο, Η ανατολική στοά, Το κοίλον, Θέρμες, Οικόπεδο Καρμόγιαννη) (Πίν. 76-77) » 109-112	
Ε' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ » 113	
Λακωνία (Ακρίες, Έλος, Ακρίες, Έρευνα στο Ιερό της Μητέρας των Θεών στις Ακρίες, Παρεκκλήσι του Αγίου Νικολάου, Οικισμός, Ιερό, Ιερός χώρος προς το βουνό Κούρκουλα. Απολογισμός της περιόδου εργασιών 1988 στις Ακρίες) (Πίν. 78-80) » 113-115	
5η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	
Ανασκαφικές εργασίες. Νομός Λακωνίας: Μυστράς (Οδηγήτρια, Παλάτια). Αναστήλωση - Στερέωση - Συντήρηση μνημείων. Νομός Λακωνίας: Μυστράς (Παλάτια, Συγκρότημα Κρεββατά, Οικία Λάσκαρη, Παντάνασσα, Μονή της Περιβλέπτου, Ναός Αγίου Νικολάου, Οδηγήτρια), Επαρχία Επιδαύρου Λιμηράς (Ναός Αγίου Νικολάου), Γεράκι (Ναός Αγίου Σώζοντα, Ναός Αγίου Αθανασίου, Κάστρο). Νομός Αρκαδίας: Καρύταινα (Κάστρο, Ναός Παναγίας, Ναός Ζωοδόχου Πηγής, Ναός Αγίου Νικολάου, Γέφυρα στον Αλφειό Ποταμό), Ατσίχολος (Νέα Μονή Καλαμίου), Στεμνίτσα (Ναός Παναγίας Μπαφέρω), Πλάτανος Κυνουρίας (Ναός Αγίων Θεοδώρων), Παλαιοχώρι Κυνουρίας (Μονή Ταξιάρχη Μιχαήλ της Μουράς). Νομός Αργολίδας: Νέο Ηραίο (Ναός Κοίμησης Παναγίας). Νομός Μεσσηνίας: Άμεσα σωστικά μέτρα σε μνημεία. Καλαμάτα (Ναός Αγίου Χαραλάμπους Νεκροταφείου, Ναός Αγίου Κωνσταντίνου, Ναός Αγίου Νικολάου Εφεσίου, Ναός Αγίου Δημητρίου, Νοσοκομείο του αγώνα, Ναός Αγίου Γεωργίου, Τουρκικό Φρουραρχείο), Ελαιοχώριο (Καθολικό Μονής Δήμιοβας, Καθολικό Μονής Αγίας Τριάδας, Ναός Κοίμησης Θεοτόκου), Νέδουσα Αλαγονίας (Καθολικό Μονής Μαρδακίου), Αίπεια (Ναός Αγίου Ιωάννη Θεολόγου, Οικία Φίλιππου Γκίζα, Ελαιοτριβείο Γκίζα), Άμμος (Ναός Αγίου Αθανασίου), Σταυροπήγιο (Ναός Αγίου Ιωάννη-Αγίου Νικολάου), Κάστρο Ζαρνάτας (Κρυφό Σχολειό), Μεγ. Μαυτινεία (Ναός Αγίου Σπυρίδωνα), Οροβάς (Ναός Αγίου Βασιλείου). Επισκευές - Αποκαταστάσεις μνημείων. Καλαμάτα (Ναός Αγίων Αποστόλων, Ναός Αγίας Κυριακής, Κάστρο), Βέργα (Ναός Αγίου Κωνσταντίνου), Σταυροπήγιο (Ναός Αγίου Χαραλάμπους, Ναός Ευαγγελισμού της Θεοτόκου), Κάστρο Ζαρνάτας (Ναός Ζωοδόχου Πηγής), Προσήλιο (Ναός Ταξιάρχων), Πλάτσα (Ναός Αγίου Νικολάου), Μεθώνη (Φρούριο). Συντήρηση τοιχογραφιών. Νομός Λακωνίας: Μυστράς (Ναός Αγίου Δημητρίου, Ευαγγελίστρια, Ναός Αγίου Νικολάου, Ναός Αγίας Σοφίας), Άγιος Ιωάννης Σπάρτης (Ναός Κοίμησης της Θεοτόκου), Χρύσαφα (Μονή Αγίων Τεσσαράκοντα), Γεράκι (Ναός Αγίου Νικολάου, Ναός Προφήτη Ηλία Κάστρου). Νομός Αργολίδας: Αδάμι Ναυπλίας (Μονή Καλαμίου), Νέα Επίδαυρος (Καθολικό Μονής Αγνούντος). Νομός Μεσσηνίας: Καλαμάτα (Ναός Αγίων Αποστόλων, Ναός Αγίας Κυριακής), Δόλοι (Ναός Αγίας Παρασκευής). Κηρύξεις - Καταγραφές μνημείων. Νομός Λακωνίας: Έλικας (Ναός Παναγίας), Πύρριχος, Χειμάρα, Κίττα. Νομός Μεσσηνίας: Καλαμάτα (Ναός Παναγίας Καλομάτας, Ναός Αγίου Νικολάου Φραγκολίμνας -	

Αγίου Αθανασίου Τζάνε, Ναός Αγίων Αναργύρων, Σπηλαιώδης ναός Αγίου Ιωάννου, Οικία Αγά Αρναούτογλου, Ναός Αγίου Σώζοντα, Οικία Αναστασοπούλου-Σαλμά, Οικία Παπουλάκου, Οικία Κατσικέα, Οικία Κάρβελα, Ναός Τριών Ιεραρχών, Οικία Παπαδοπούλου, Ναός Ταξιαρχών Ασπροχώματος, Ναός Αγίου Νικολάου, Οικία Λυμπεροπούλου, Μονή Βελανιδιάς, Γαργαλιάνοι (Ναός Αγίου Νικολάου), Αρτεμισία (Ναός Υπαπαντής), Αιθαία (Ναός Αγίας Μαρίνας), Πλατύ (Ναός Κοίμησης της Θεοτόκου). Νομός Αργολίδας: Δίδυμα. Νομός Αρκαδίας: Δημητσάνα, Πράσινο (Ναός Αγίου Αθανασίου), Λεωνίδιο (Ναός Αγίας Κυριακής). Καταγραφές εικόνων. Νομός Αρκαδίας: Παλαιοχώρι (Σχ έδ. 1-2) Σελ. 116-141

Ζ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Ανασκαφικές εργασίες: Νομός Ηλείας (Νεοχώρι Κυλλήνης, Άγιος Ηλίας Ολυμπίας). Νομός Μεσσηνίας (Ψάρι Τριφυλίας). Τυχαιά ευρήματα - Περισυλλογές - Περιοδείες: Νομός Ηλείας (Ολυμπία, Πελόπιον, Αγία Τριάδα, Βελανίδι, Αρχαία Ήλιδα, Κυλλήνη, Λαδικό Ολυμπίας, Κάτω Σαμικό Ολυμπίας). Νομός Μεσσηνίας (Βοϊδοκοιλιά Πυλίας, Σουληνάρι Πυλίας, Δώριο Τριφυλίας, Αριστομένης, Χώρα Τριφυλίας, Γαργαλιάνοι). Αναστήλωση - Συντήρηση μνημείων. Ναός Επικουρίου Απόλλωνος Βασσών (Πίν. 81) » 142-146

ΣΤ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Νομός Αχαΐας. Μουσειακές εργασίες: Μουσείο Πατρών, Μουσείο Αιγίου. Ανασκαφικές εργασίες: Πάτρα, Αρχαία Πόλη (Οδός Μπουμπουλίνας 7 και Κανάρη, Οδός Τσαμαδού 78 και Καραϊσκάκη, Οδός Ερενστρώλε 22-24, Οδός Βότσαρη 71 και Γ. Ρούφου, Οδός Κ. Παλαιολόγου και Γερμανού 172, Οδός Παπαδιαμαντοπούλου 91, Οδός Χρυσοβιτισίου 11, Οδός Λυσίου-Μαραγκοπούλου, Οδός Καλαβρύτων 62, Οδός Αετορράχης 18, Οδός Ανθείας 206, Οδός Κανακάρη και Μιαούλη 59, Οδός 25ης Μαρτίου 21, Αγία Αλεξιώςσισσα στην Εγλυκάδα, Οδός Καρπενησιού 11, Οδός Λόντου 67, Οδός Βασ. Ρούφου 88, Οδός Λόντου 42, Οδός Γερμανού 125 και Βότσαρη, Οδός Γερμανού 111, Οδός Καραϊσκάκη 212 και Καλαμογδάρτη, Οδός Καρατζά 14 - Βασ. Ρούφου, Οδός Ιερού Λόχου 1 και Χρ. Ροδοπούλου, Οδός Θησέως 10), Βόρειο νεκροταφείο (Οδός Κανακάρη 133, Οδός Πουκεβίλ 25-27, Οδός Κύπρου-Δοϊράνης, Οδός Μεσολογγίου 11, Οδός Μπεν. Ρούφου 71, Οδός Δ. Υψηλάντου 57-Βασιλειάδου, Οδός Ακτής Δυμαίων 21), Ανατολικό νεκροταφείο (Οδός Πατρών-Κλάους 1, Οδός Καλαβρύτων 69, Οδός Πατρών-Κλάους 3), Αρχαίος Κλείτωρ, Πρέβεδος (Νέα χάραξη οδού Πατρών-Τρίπολης), Σταροχώρι (Θέση Ξηρόκαμπος), Ριόλο (Θέση Καταρράχια), Αίγιο (Οδός Ομαγυρίου Διός 10, Οδός Αιγιαλέως 62), Μαυρίκι, Κάτω Αχαγιά (Οδός Αράξου και Γερμανού), Επαρχία Πατρών (Άνω Σουδενέικα), Πετρωτό, Βούντενη (Θέση Αμυγδαλιά), Προβοδός, Νέο Σαλμενικό, Ρακίτα, Σαραβάλι. Εντοπισμός αρχαίων: Επαρχία Καλαβρύτων (Σιγούνι). Παραδόσεις: Μαστορέικα Χαλανδρίτσας. Νομός Αιτωλοακαρνανίας. Μουσειακές εργασίες. Ανασκαφικές εργασίες: Επαρχία Βάλτου (Λουτρό), Αμπελάκι, Κεχρινιά, Στράτος, Επαρχία Ξηρομέρου και Βονίτσης (Θέση Αμπάρια, Αρχαιολογικός χώρος Οινιαδών), Επαρχία Τριχωνίδας (Θέση Πετρωτό), Επαρχία Μεσολογγίου (Νέα Πλευρώνα), Ναύπακτος (Λεωφόρος Αθηνών - Θ. Νόβα, Οδός Τζαβέλλα 111, Οδός Φαρμάκη και Τζαβέλλα, Ανώνυμη δημοτική οδός, Ανώνυμη δημοτική οδός, θέση Μεγαλομάτα). Καθαρισμοί αρχαιολογικών χώρων: Στράτος, Αρχαιολογικός χώρος Οινιαδών, Παλαιομάνινα, Αγρίνιο, Θέρμο, Σιταράλωνα, Νέα Πλευρώνα, Καλυδώνα, Μακύνεια, Σκάλα Ναυπακτίας. Νομός Κεφαλληνίας. Εργασίες προστασίας αρχαιολογικών χώρων (Σχ έδ. 1-22· Πίν. 82-98) » 147-181

6η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Αναστηλωτικές εργασίες. Νομός Αχαΐας (Φρούριο Ρίου, Μονή Αγίων Πάντων Βελιμαχίου, Μονή Αγίων Θεοδώρων Αροανίας), Πάτρα (Παλαιός ναός Αγίου Ανδρέα, Τούρκικα χαμάμ). Νομός Ηλείας (Καταγραφή βλαβών από τους σεισμούς, Φρούριο Χλεμούτσι, Βυζαντινός ναός μονής Παναγίας Βλαχερνών, Μονή Ελεούσας Λυγιάς (Βαρθολομιού), Βυζαντινός ναός καθολικής Γαστούνης. Μεταβυζαντινός ναός Αγίου Γεωργίου Νεοχωρίου, Κάστρο Γλαρέντζας). Νομός Κεφαλληνίας (Μονή Αγίων Φανέντων περιοχής Σάμης), Πουλάτα (Ναός

Αγίου Σπυρίδωνα). Νομός Ζακύνθου (Ναός Αγίας Μαρίας). Συντήρηση τοιχογραφιών-εικόνων. Πάτρα (Δημοτικό Θέατρο Πατρών, Μονή Αγίων Θεοδώρων Αροανίας, Παρεκκλήσι Αγίου Ιωάννου, Εργαστήριο Συντήρησης). Νομός Κεφαλληνίας: Κοντογενάδα (Ναός Αγίου Γεωργίου), Πάστρα, Καταγραφή εικόνων εκκλησιαστικού Μουσείου Μηλαπηδιάς και συλλογής Ευαγγελίστριας Κάστρου. Νομός Ζακύνθου - Καθαρισμοί - Διαμορφώσεις χώρων. Νομός Ζακύνθου (Κάστρο). Ανασκαφικές εργασίες. Νομός Αχαΐας: Πάτρα (Οδός Κανακάρη 46-52, Οδός Ερμού 64). Νομός Ζακύνθου (Κάστρο Ζακύνθου) (Πίν. 99-110) Σελ.	182-190
Θ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	» 191
Skourta Plain	» 191-192
ΙΑ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	
Μουσειακές εργασίες (Μουσείο Ερέτριας, Συλλογή Άνω Ποταμίας Κύμης). Ανασκαφικές εργασίες: Χαλκίδα (Οδός Ωρίωνος και Παπασκιαδά, Οδός Αρεθούσης, 12ο Δημοτικό Σχολείο), Μάνικα (Οικόπεδο Π. Μπεληγιάννη, Θέση Έξω Παναγίτσα, Οικόπεδο Αικ. Κυράνα, Οδός Ορτανσίας, Οδός Πανσέδων), Ερέτρια (Οικόπεδο ΒΥΜΕΝ Α.Ε., Οδός Αρχαίου Θεάτρου), Κοτρώνι, Αμάρυνθος (Παλαιοχώρα, Κάραβος Αλιβερίου), Βόρεια Εύβοια (Οικόπεδο Ιω. Κουρούπη), Αθηδούνα (Οικόπεδο Αθ. Ματσούκα), Βαθύ Αυλίδας-Ριτσώνα (Θέση «Μνήμα Κατή», Τύμβος Σαλγανέα), Γλύφα (Οικόπεδο Εταιρείας Χατζηλουκά). Παραδόσεις-Περισυλλογές-Κατασχέσεις (Σχ έδ. 1-8· Πίν. 111-118)	» 193-204
ΙΔ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	
Ανασκαφικές εργασίες: Λαμία (Οδός Δαναών και Αγίων Αναργύρων, Οδός Χατζοπούλου, Οδός Ποσειδώνος 55Α, Έργα ΔΕΥΑΛ: α) Πλατεία Ελευθερίας, β) Οδός Υψηλάντου και Καζούλη, γ) Οδός Υψηλάντου, δ) Οδός Παπαφλέσσα 2, ε) Οδός Λεωνίδου και Αριστείδου, Οδός Ησαΐα, Αχινός (Οικόπεδο Σπ. Σπυροπούλου, Οδός 28ης Οκτωβρίου και Λεωνίδου, Αυλή Δημοτικού Σχολείου, Οδός Β. Ηπίου, Οικόπεδο Γ. Αλεξίου, Οικόπεδο Βασ. Συναχέρη), Στυλίδα (Οδός Λαμίας, Οδός ιδιωτική, Οδός Αγίου Δημητρίου 6), Αυλάκι (Θέση Άγιος Αθανάσιος), Αταλάντη (Οδός Μ. Αλεξάνδρου, Οδός Μεταξά), Γλύφα (Θέση Φανός), Κύνος, Πυρά Ηρακλέους στην Οίτη, Περιβόλι Φθιώτιδος (Θέση Κοτρώνι), Ρεγκίνι, Ζέλι-Γολέμι, Κυρτώνη (Θέση Αη-Γιάννης, Αγρός Δημ. Μαρκοστάμου), Ελάτεια (Μυκηναϊκό νεκροταφείο), Παναγίτσα Ελάτειας (Οικόπεδο Δημ. Ζαχαροπούλου, Οικόπεδο Σ. Φακίρη). Περιοδείες-Εντοπισμός αρχαιολογικών χώρων. Νομός Ευρυτανίας: Μικρό Χωριό. Νομός Φθιώτιδας. Συντήρηση αρχαιοτήτων. Διαμόρφωση-Προστασία αρχαιολογικών χώρων. Παραδόσεις. Κηρύξεις αρχαιολογικών χώρων (Σχ έδ. 1-15· Πίν. 119-126)	» 205-235
Ευρυτανία	» 235
Ανατολική Λοκρίδα	» 236
Ι' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	» 237
Δωρίδα (Πίν. 127-128)	» 237
ΙΓ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	
Μουσειακές εργασίες (Μουσείο Βόλου). Ανασκαφικές εργασίες. Νομός Μαγνησίας: Διμήνη (Οικόπεδο Μ. Βαϊτσόπουλου, Οικόπεδο Ν. Κωτσαλή), Βόλος (Οδός Βελισαρίου 38), Δημητριάδα, Αρχαία Δημητριάδα (Οικόπεδο Θεοδ. Συρή), Σωρός (Οδός Δουλκέρογλου, Οδός 28ης Οκτωβρίου), Νέα Ιωνία Βόλου (Οδός Μπιζανίου 5), Βελεστίνο (Οδός Φερών, Οδός Μ. Αντύπα, Θέση Αυλαγάδια, Πλατεία Σμολένσκη, Αγρός Α. Μακρόπουλου, Οδός Ρήγα Φεραίου, Οικόπεδο Γ.Χ. Λαϊτσου), Φθιώτιδες Θήβες (Αγρός Νικ. Νιφόρου), Ζάστενη Αργαλαστής. Σκόπελος: Αρχαία Πεπάρηθος (Ασκληπιείο), Αρχαία πόλη Πάνορμος (Οικόπεδο Αλ. Χατζηδρόσου). Αλόνησος: Αρχαία Ίκος (Οικόπεδα Α. Grammer και Μ. Pery). Νομός Καρδίτσας: Μητρόπολη (Οικόπεδο Θ. Κουκουζέλη), Γεωργικό (Κοινοτική έκταση), Συκιές	

(Τύμβος), Αργιθέα, Μουζάκι, Άγιοι Θεόδωροι (Αγρός Μ. Τρούκη), Καλλίθηρο (Λόφος Αγίου Αθανασίου, Οικόπεδο Ευαγγ. Σκορδά, Ξυλόβρυση), Φίλια (Αγρός αδελφών Ξανά). Συντήρηση ψηφιδωτών. Νομός Καρδίτσας: Φίλια (Κτίριο με ψηφιδωτά δάπεδα). Παραδόσεις αρχαίων. Νομός Μαγνησίας: Βελεστίνο. Νομός Καρδίτσας: Συκιές, Ερμήτσι, Ματαράγκα, Πύργος Κιερίου, Παλαμάς, Γόμφοι, Τρυγόνα, Καρδίτσα, Καταφύλλη Αργιθέας (Σχέδ. 1-3· Πίν. 129-137)	Σελ. 238-259
--	--------------

ΙΕ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Μουσειακές εργασίες (Αρχαιολογική Συλλογή Γόννων). Ανασκαφικές εργασίες. Νομός Λάρισας: Λάρισα (Οδός Νιρβάνα 12, Οδός Θεσσαλονίκης 174, Οδός Ηρώων Πολυτεχνείου 167, Οδός Ασκληπείου 55), Συνοικισμός Καλού Νερού, Γυρτώνη (Αγρός Αν. Τσέτσιλα), Ελασσόνα (Πύθιο, Δολίχη), Επαρχία Λάρισας (Κιλελέρ), Επαρχία Φαρσάλων (Ερέτρια), Φάρσαλα (Λόφος Αγίας Παρασκευής, Οδός Αθηνάς 154, Διασταύρωση οδών Αθηνάς και Χονδροπούλου). Νομός Γρεβενών: Μεγάλο Σειρήνι (Θέση Άγιος Αθανάσιος). Εντοπισμός αρχαιολογικών χώρων. Νομός Γρεβενών: Δασοχώρι (Ύψωμα Καστρί). Νομός Λάρισας: Αγιοκάμπος (Θέση Σκιαθά). Περισυλλογή-Παράδοση αρχαιοτήτων. Νομός Τρικάλων: Άτραξ, Καλόγηροι, Κλοκωτός, Πετρόπορος, Τρίκκη, Γόμφοι. Νομός Λάρισας: Ραχούλα, Χάλκη, Καστρί Αγιάς, Ευαγγελισμός Λάρισας, Κρανών, Αμυγδαλή, Νίκαια Λάρισας, Πύθιο Ελασσόνας, Αρχαιολογική Συλλογή Πυθίου, Λάρισα, Ερέτρια Φαρσάλων, Αρχαιολογική Συλλογή Φαρσάλων, Σκοτούσα, Φάρσαλα (Σταυρός, Ρήγαιο, Αρχαιολογική Συλλογή Ιω. Γκατζηρούλη, Καστρί Τυρνάβου, Άργισσα, Γόννοι, Μονή Αγίου Παντελεήμονος Αγιάς, Νομίσματα) (Σχέδ. 1-3· Πίν. 138-148)	» 260-284
Θεσσαλία (Χάσια, Μέση κοιλάδα Τιταρήσιου, Άνω κοιλάδα Τιταρήσιου)	» 284
Γρεβενά	» 285-287

7η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Νομός Μαγνησίας. Συντήρηση μνημείων (Φθιώτιδες Θήβες). Τυχαία ευρήματα - Περιοδείες. Βελεστίνο (Θέση Κράνοβο), Παλαιόκαστρο (Περιοχή Αγίου Βλασίου, Άγιος Γεώργιος Φερών, Ναός Αγίου Νικολάου Καναλίων, Ναός Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στην Αμαλιάπολη, Μονή Αγίας Τριάδας στις Νήες Σούρπης, Φρούριο Βόλου). Ανασκαφικές εργασίες. Πλατανίδια Βόλου (Μονή Αγίου Νικολάου στην Πάου Αργαλαστής), Σκιάθος (Θέση Τρούλλος), Φθιώτιδες Θήβες (Οδός Ελληνικής Αεροπορίας, Οδός βόρεια του παλιού Οικοποιείου, Οδός Ελληνικής Αεροπορίας, Οδός Ευλογημένου και Σταυρίδη, Οδός Στ. Μαλτέζου, Οδός Αχιλλέως και Τοπάλη, Οδός Παπαδοπούλου). Νομός Λαρίσης. Στερεωτικές-Αναστηλωτικές εργασίες. Λάρισα (Πυριτιδαποθήκη), Αμπελάκια (Αρχοντικό Γ. Σβαρτς, Αρχοντικό Δ. Σβαρτς), Τύρναβος (Τουρκικά Λουτρά), Αγιά (Αρχοντικό Αλεξούδη, Μονή Αγίου Παντελεήμονα), Καστρί Αγιάς (Ναός Αγίου Δημητρίου), Τσαρίτσανη Ελασσόνας (Ναός Αγίου Νικολάου). Συντήρηση τοιχογραφιών-ψηφιδωτών. Ανασκαφικές εργασίες. Λάρισα (Συμβολή οδών Κύπρου και Ανδρούτσου, Οδός Κύπρου 95, Οδός Απόλλωνος), Νερόμυλοι Αγιάς (Αγρός Γ. Μουστάκα, Αγρός Κ.Χ. Βλαχοκώστα). Νομός Καρδίτσας. Αναστηλωτικές εργασίες. Πεζούλα (Ναός Αγίου Παντελεήμονα), Καταφύγι (Μονή Πέτρας), Λεύκη (Ναός Αγίου Γεωργίου). Νομός Φθιώτιδας. Αναστηλωτικές εργασίες. Λαμία (Παναγία Αρχοντική), Δίβρη (Ναός Αγίας Βαρβάρας). Συντήρηση τοιχογραφιών-ψηφιδωτών. Ανασκαφικές εργασίες. Αταλάντη (Θέση Παλαιομάζα). Νομός Τρικάλων. Περιοδείες-Καταγραφές. Τρίκαλα (Ναός Ταξιαρχών στην κοινότητα Μουριάς), Καλαμπάκα (Ναός Αγίου Νικολάου στην Αγία Παρασκευή, Ναός Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης στο Κεφαλόβρυσο, Ναός Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στο Μαλακάσι, Ναός Αγίας Παρασκευής στο Ξυλοπάροικο, Μενδενίτσα). Ανασκαφικές εργασίες. Τρίκαλα (Ασκληπείο) (Σχέδ. 1-2· Πίν. 149-160)	» 288-300
---	-----------

ΙΒ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Μουσειακές εργασίες (Μουσείο Ιωαννίνων, Αρχαιολογική Συλλογή Άρτας, Μουσείο Νικο-

πόλεως, Αρχαιολογική Συλλογή Λευκάδας). Ανασκαφικές εργασίες. Νομός Ιωαννίνων: Κάτω Μερόπη (Νεκροταφείο τύμβων Πωγωνίου), Κρύα. Νομός Άρτας: Άρτα (Πάρδος Αετορράχης, Οδός Αγίου Νικολάου 5, Οδός Μαξ. Γραικού, Οδός Αράχθου, Οδός Πριοβόλου και Μανωλάκη, Οδός Πριοβόλου, Οδός Μακρυγιάννη, Οδός Σολωμού και Παλαμά). Νομός Πρέβεζας: Θεσπρωτικό (Θέση Κιμπαντάνια). Νομός Λευκάδας: Κατούνα, Λευκάδα (Περιοχή Καλιγόνι). Εντοπισμός αρχαίων. Νομός Ιωαννίνων: Νεοκαισάρεια (Θέση Κολωνιάτι), Θεριακήσιο (Λόφος Καλογερίτσα). Νομός Λευκάδας: Κατούνα. Παραδόσεις. Μουσείο Νικοπόλεως, Αρχαιολογική Συλλογή Λευκάδας. Διαμορφώσεις χώρων-Στερεωτικές εργασίες. Νομός Ιωαννίνων: Δωδώνη, Κάτω Μερόπη. Νομός Άρτας: Άρτα. Νομός Πρέβεζης: Νικόπολη. Νομός Λευκάδας: Στενό Νυδριού (Πίν. 161-170) Σελ. 301-309

8η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Στερεωτικές εργασίες. Νομός Ιωαννίνων: Φρούριο Ιωαννίνων-Ακρόπολη Ιτς-Καλέ, Νησί Ιωαννίνων. Μονή Ντίλιου, Αγία Τριάδα (Αγία Παρασκευή), Αρίστη (Μονή Σπηλιώτισσας), Βαγενήτι (Άγιος Γεώργιος), Βασιλική (Μονή Αγίου Νικολάου), Βίτσα (Ναός Ταξιαρχών), Δερβίζιανα (Άγιοι Απόστολοι), Κήποι (Μονή Γενεσίου Θεοτόκου), Κουκλέσι (Άγιος Νικόλαος), Λίθινο Ζίτσας (Μονή Πατέρων), Κάτω Πεδινά (Άγιος Αθανάσιος), Κωστανιανή (Ταξιάρχες), Κούρεντα (Μονή Αγγελομάχων), Ροδοτόπι (Αγία Τριάδα), Χρυσοβίτσα Μετσόβου (Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου). Νομός Λευκάδας: Απόλπεινα (Ναός Οδηγήτριας), Φτερνό (Κοίμηση). Νομός Αιτωλοακαρνανίας: Ναύπακτος (Φρούριο). Νομός Άρτας: Άρτα (Ναός Παρηγορητισσας, Μονή Κάτω Παναγίας), Αμπέλια Αμμότοπου (Αγία Παρασκευή του Δράκου), Βλαχέρνα (Μονή Βλαχερνών), Ροδαυγή (Ναός Αγίας Παρασκευής). Νομός Θεσπρωτίας: Σούλι (Οικία Π. Μπούση, Οικία Λάμπρου Τζαβέλλα). Νομός Κερκύρας: Κέρκυρα (Ναός Αγίου Σπυρίδωνα, Ναός Ευαγγελίστριας), Γαρίτσα (Ναός Αγίου Αθανασίου), Αγραφοί (Ναός Οδηγήτριας), Γουβιά (Ναός Υπαπαντής). Συντήρηση εικόνων-τοιχογραφιών. Νομός Ιωαννίνων. Νομός Κερκύρας: Κέρκυρα (Ναός Αγίου Σπυρίδωνα). Νομός Άρτας: Άρτα (Καστέλλι στο Τοπ-Αλτί), Μαράτι (Τουρκικό κτίσμα, Χαμάμ, Ιμαρέτ), Βίγλα (Ναός Παναγίας «Ρόδον το Αμάραντον»), Λεπιανά (Ναός Υπαπαντής, Ναός Αποτομής του Προδρόμου), Φανερωμένη (Ναός Φανερωμένης). Νομός Θεσπρωτίας: Φωτική (Ναός Παναγίας Λαμποβήθρας, Άγιος Αθανάσιος), Πετροβίτσα (Ναός Γενεσίου Προδρόμου). Νομός Αιτωλοακαρνανίας: Φλωριάδα (Κούλια, Μονή Συγγενών). Νομός Κερκύρας: Παλιές φυλακές Κέρκυρας, Νεοκλασικό κτίριο οδού Ν. Ζαμπέλη, Γουβιά (Φρούριο), Σκριπερό (Φοντάνα Σπάθα), Κουραμάδες (Ναός Υπεραγίας Θεοτόκου Κυροπούλας), Πέλεκας (Αρχοντικό Πιέρρη). Νομός Ιωαννίνων: Μοσπίνα (Ναός Κοίμησης Θεοτόκου, Ναός Αγίας Τριάδας), Σκλίβανη (Ναός Αγίου Γεωργίου, Άγιος Βλάσιος, Μονή Αγίου Νικολάου). Ανασκαφικές εργασίες. Νομός Ιωαννίνων: Φρούριο Ιωαννίνων (Ακρόπολη Ιτς-Καλέ, Ακρόπολη Ασλάν-Πασά), Πέραμα (Ναός Αγίου Νικολάου). Νομός Άρτας: Άρτα (Οικόπεδο Κωσταδήμα, Ανασκαφή οικοπέδου Τάχου-Μύλλερ, Ιμαρέτ ή Τζαμί του Φαϊκ-Πασά) (Σχ έδ. 1-4· Πίν. 171-192) » 310-334

Η' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟ·ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Μουσειακές εργασίες (Αρχαιολογικό Μουσείο, Μουσείο Ασιατικής Τέχνης, Έκθεση στην Κέρκυρα, Έκθεση στη Θεσπρωτία). Ανασκαφικές εργασίες. Γαρίτσα (Οδός Κύπρου 7), Φιγαρέτο (Οικόπεδο Μικάλεφ, Οικόπεδο Δουκάκη), Περιοχή Παλαιοπόλεως (Οικόπεδο Κασφίκη), Περιοχή μεγάλου ναού Αρτέμιδος (Οικόπεδο Βενιζέλου και Παύλου Μπούα), Σφακερά (Οικόπεδο Μιχαλάκη), Σφακερά, Θέση Δημάκου (Οικόπεδο Αυλωνίτη), Αχαράβη (Οικόπεδο Τριβυζά). Νομός Θεσπρωτίας: Αρχαία Ελέα, Παραπόταμος (Κομμάτι Σμέρτου, Πύργος Ραγίου) (Σχ έδ. 1-10· Πίν. 193-202) » 335-356

Ελάτεια

Μυκηναϊκό νεκροταφείο

Κατά το θέρος του 1988 άρχισε η ανασκαφή του μυκηναϊκού νεκροταφείου της Ελάτειας σε συνεργασία της ΙΔ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και του Πανεπιστημίου του Salzburg μετά από σχετική άδεια του Υπουργείου Πολιτισμού.

Το μυκηναϊκό νεκροταφείο της Ελάτειας αποκαλύφθηκε μετά από δραστηριότητες αρχαιοκαπήλων το 1985. Επί τρία χρόνια (1985, 1986, 1987) η ΙΔ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, έσπευδε μετά από κάθε επιδρομή να περισώσει όσον το δυνατόν περισσότερα στοιχεία και ευρήματα. Ερευνήθηκαν έτσι είκοσι θαλαμωτοί τάφοι, από τους οποίους οι περισσότεροι είχαν προηγουμένως συληθεί⁴⁰.

Επειδή από την αρχή φάνηκε, ότι το νεκροταφείο αποτελεί ένα σημαντικό εύρημα, που μας παρέχει πολύτιμες και πρωτόφαντες κάποτε πληροφορίες για την εποχή από το τέλος της ΥΕ ΙΙΙΓ μέχρι και την πρωτογεωμετρική εποχή, κρίθηκε αναγκαίο να οργανωθεί μία συστηματική έρευνα σ' αυτό και έτσι οδηγηθήκαμε στην απόφαση να ζητήσουμε την άδεια μιας συστηματικής ανασκαφικής συνεργασίας, που προγραμματίστηκε για τρεις περιόδους, αφού εξασφαλίστηκαν και οι σχετικές πιστώσεις και από τις δύο πλευρές. Σημαντική βοήθεια σε χρήματα και άλλες διευκολύνσεις (κατάλυμα, αποθήκες, αποχωματώσεις κ.ά.) μας παρέσχε και ο Δήμος Ελάτειας.

Κατά το 1988 ερευνήθηκαν συνολικά 20 θαλαμωτοί τάφοι. Όλοι οι ερευνημένοι μέχρι σήμερα τάφοι είναι διατεταγμένοι σε σειρές με προσανατολισμό Β.-Ν. στη νότια πλαγιά εξάρματος, που βρίσκεται στις νοτιοδυτικές απολήξεις της ακρόπολης της αρχαίας Ελάτειας.

Ήταν όλοι ορυγμένοι στο μαλακό ασβεστολιθικό πέτρωμα της περιοχής και πολλών από αυτούς είχε καταπέσει η οροφή, προστατεύοντας συχνά τα ευρήματα από τη σύληση. Όλοι είχαν μακρύτερους ή κοντύτερους δρόμους προς Ν. και εισόδους, που έκλειναν με ξερολιθιά συνήθως, αλλά κάποτε και με πλάκες λίθινες.

Τυπολογικά οι τάφοι εντάσσονται σε δύο ομάδες:

Ομάδα α

Οι τάφοι της ομάδας αυτής ανταποκρίνονται στην κανονική μορφή των μυκηναϊκών θαλαμωτών τάφων, με δρόμο-στόμιο-θάλαμο (Σχ έδ. 14).

Στα τοιχώματα των δρόμων, κυρίως στη δυτική πλευρά, βρίσκονται σε μερικές περιπτώσεις κόγχες, εκείνη δε του τάφου XXIV αναγνωρίστηκε ως παιδική ταφή. Ο τάφος XXXI είχε κόγχες και στο θάλαμο. Συχνότερα από κόγχες στα τοιχώματα, οι τάφοι είχαν λάκκους στο δάπεδο κυρίως των θαλάμων αλλά και των δρόμων. Οι λάκκοι στους δρόμους κείνται γενικώς στις άκρες και είναι σκαμμένοι εν μέρει και κάτω από τα τοιχώματα, κυρίως κοντά στο στόμιο. Η πλειονότητα των λάκκων των δρόμων και μερικοί από τους εντός των θαλάμων ήταν καλυμμένοι με πέτρες και πλάκες. Στο βόρειο τοίχωμα του θαλάμου του τάφου XXXVI, απέναντι από το στόμιο, ανοίγεται ένας μικρός πλευρικός θάλαμος.

Οι πλείστοι των λάκκων και στους δρόμους και στους θαλάμους περιείχαν σκελετικά κατάλοιπα και κτερίσματα παλιότερων χρήσεων. Σε λίγες μόνο περιπτώσεις διατηρήθηκαν οι ταφές στη θέση τους και δείχνουν ότι οι νεκροί είχαν ταφεί σε συνεσταλμένη θέση.

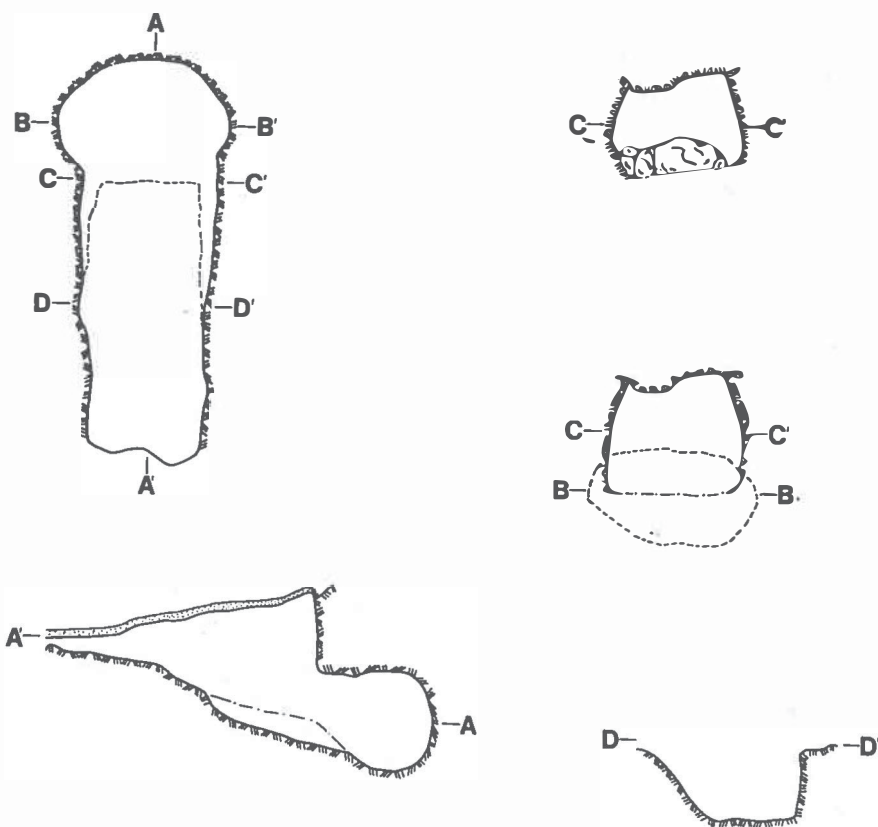
Ομάδα β

Οι τάφοι αυτής της ομάδας, εγκατεσπαρμένοι μεταξύ εκείνων της προηγούμενης και κυρίως στο δυτικό τμήμα της ανασκαφής, είναι και αυτοί θαλαμωτοί. Οι δρόμοι τους είναι ακανόνιστοι, όχι επιμελώς λαξευμένοι και στους τάφους XXXI και XXX πολύ κοντοί. Μόνον το μέτωπο της εισόδου είναι επιμελώς δουλεμένο, όπως και στους άλλους τάφους. Λείπει ένα γνήσιο με σαφές περίγραμμα στόμιο. Ο δρόμος καταπίπτει απότομα, σχηματίζεται ένα σκαλοπάτι και μόνο μία οξεία άκρη φανερώνει την είσοδο. Ο ίδιος ο θάλαμος καλύτερα μπορεί να περιγραφεί σαν ένας σπηλαιώδης λάκκος. Βρίσκεται βαθύτερα από την είσοδο και διαθέτει χώρο μόνο για ένα διαγωνίως τοποθετημένο νεκρό (στον τάφο XXV, ο δεύτερος νεκρός είχε στριμωχθεί πάνω από την προηγούμενη ταφή). Από αυτούς τους τάφους λείπουν οι κόγχες και οι λάκκοι (Σχ έδ. 15). Ανήκουν μόνο σε μία εποχή.

Οι τάφοι του τύπου (α) περιείχαν πλούσια ευρήματα, κυρίως στους λάκκους με τα κατάλοιπα παλιότερων τάφων. Τα ευρήματα κατά τάφο είναι τα εξής:

T XXIII: Έξι αγγεία, αριθμό χανδρών από υαλόμαζα, καρνεόλη, στεατίτη και αμέθυστο, χάλκινο κρίκο, σφραγιδόλιθο από ορεία κρύσταλλο, έξι κω-

40. ΑΔ 40 (1985): Χρονικά, σ. 171· 41 (1986): Χρονικά, σ. 65-78· 42 (1987): Χρονικά, σ. 231-234.

Σχέδ. 14. Ελάτεια. Μυκηναϊκό νεκροταφείο. Ο τάφος XXX, κάτοψη και τομές.

νικά σφονδύλια από στεατίτη και ένα αμφικωνικό, χάλκινη χάνδρα, δύο περιάπτα από στεατίτη.

T XXIV: Είκοσι τρία αγγεία, δεκαοχτώ σφονδύλια, πέντε χάλκινες περόνες, τέσσερις πόρπες, δεκαέξι χάλκινους δακτύλιους, αριθμό χανδρών και περιάπτων από υαλόμαζα, φαγεντιανή, χρυσό κ.ά.

T XXV: Ένα δακτύλιο, δύο σφονδύλια.

T XXVI: Δύο αγγεία, ένα δακτύλιο και ένα κομμάτι οψιανού.

T XXVII: Τρία αγγεία, ένα ειδώλιο τύπου Φ, μία χάλκινη περόνη, πέντε χάλκινοι κρίκοι, τρεις χρυσοί σφηκωτήρες, σφραγιδόλιθος από στεατίτη, λίθινη αξίνα, αριθμός χανδρών από χρυσό (2), καρνεόλη, υαλόμαζα, κεχριμπάρι, ορεία κρύσταλλο, στεατίτη.

T XXVIII: Χάλκινο νόμισμα στο δρόμο, απολέπισμα οψιανού, δύο χάλκινα νομίσματα στο θάλαμο, δεκαεπτά αγγεία, δύο πήλινες αγνύθες, όστρεο, εννέα κωνικά σφονδύλια και ένα αμφικωνικό, είκοσι πέντε χάλκινοι κρίκοι, ένα χάλκινο δαχτυλίδι με σφενδόνη, δύο χάλκινα στρεπτά, μία χάλκινη πόρπη, τμήματα περονών και πορπών, ένας ασημένιος κρίκος, πέντε σφραγιδόλιθοι από

στεατίτη, πήλινο πηνίο, τμήμα οστέινης περόνης, ένα σιδερένιο και ένα χάλκινο μαχαίριδιο, αριθμός χανδρών από υαλόμαζα, ορεία κρύσταλλο, καρνεόλη και μία χρυσή.

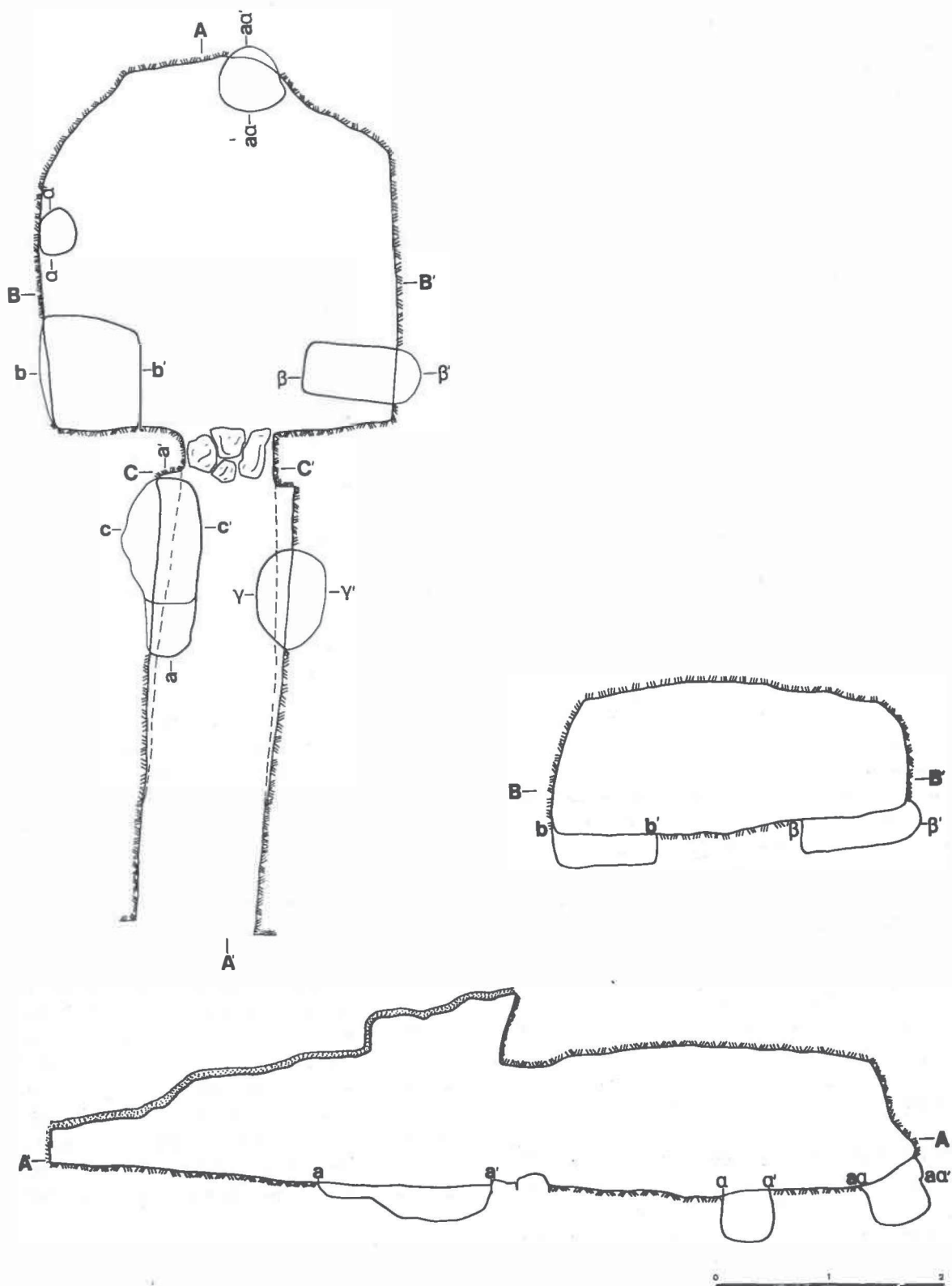
T XXIX: Όστρακα.

T XXX: Όστρακα.

T XXXI: Δεκατέσσερα αγγεία, τρεις χάλκινες περόνες, τέσσερα σφονδύλια, έξι χάλκινους δακτύλιους, αριθμό χανδρών και αποτμήματα χαλκού.

T XXXII: Τρία αγγεία, δεκαπέντε χάλκινοι κρίκοι και τμήματα άλλων δύο ειδώλια τύπου Φ, μία χάλκινη περόνη, δύο χάλκινες πόρπες, ένα χάλκινο στρεπτό, ασημένιος κρίκος, δέκα κωνικά σφονδύλια, σφραγιδόλιθος από στεατίτη, χάλκινη τριχολαβίδα, περιάπτο λίθινο δισκοειδές με ιδεόγραμμα, απολεπίσματα οψιανού και πυριτόλιθου, αριθμός χανδρών από υαλόμαζα, ορεία κρύσταλλο, κεχριμπάρι, στεατίτη και καρνεόλη.

T XXXIII: Οκτώ αγγεία, πέντε χάλκινοι κρίκοι και τμήματα αγγείων, έξι κωνικά σφονδύλια λίθινα και ένα πήλινο, μία χάλκινη περόνη, δύο σφραγιδόλιθοι από στεατίτη, μηνοειδές περιάπτο από στεατίτη, αριθμός χανδρών από υαλόμαζα φαγεντιανή,

Σχέδ. 15. Ελάτεια. Μυκηναϊκό νεκροταφείο. Ο τάφος XXXV, κάτοψη και τομές.

καρνεόλη και ορεία κρύσταλλο, κομμάτι πυρήνα οψιανού.

T XXXIV: Όστρακα.

T XXXV: Οκτώ αγγεία, δεκατέσσερα σφονδύλια, δέκα χάνδρες (κυρίως υαλόμαζα και μία χρυσή), τρεις χάλκινες περόνες, πέντε πόρπες, τριάντα έξι χάλκινους δακτύλιους, δύο σφραγιδόλιθους, μία τριχολαβίδα, ένα τεμάχιο οψιανού.

T XXXVI: Είκοσι έξι αγγεία, είκοσι δύο χάλκινους δακτύλιους, τρεις χάλκινες περόνες, μία πόρπη, τουλάχιστον πενήντα επτά χάνδρες και αποτμήματα από υαλόμαζα, δώδεκα χάνδρες από καρνεόλη, φαγεντιανή, ορεία κρύσταλλο, ένα περίαπτο στεατίτη, εννέα σφραγιδόλιθους, ένα σφονδύλι.

T XXXVII: Οκτώ αγγεία, μία χάλκινη περόνη, τέσσερις χάλκινοι κρίκοι και τμήματα άλλων, χάλκινοι κρίκοι με σφενδόνη και τμήματα άλλων, οστέινη περόνη και τμήματα άλλης, χάλκινο ενώτιο, επτά κωνικά λίθινα σφονδύλια και ένα πήλινο, αριθμός λίθινων χανδρών.

T XXXVIII: Δεκατρία αγγεία, ένα ειδώλιο τύπου Ψ, έντεκα χάνδρες, ένα σφραγιδόλιθος μία πόρπη, επτά δακτύλιοι, τέσσερα σφονδύλια.

T XXXIX: Τρία αγγεία, δέκα επτά χάλκινοι κρίκοι, δύο χάλκινες πόρπες, οστέινη βελόνα, πέντε κωνικά λίθινα σφονδύλια, δύο σφραγιδόλιθοι, αριθμός χαντρών από καρνεόλη, υαλόμαζα και στεατίτη, τμήμα λεπίδας οψιανού.

T XL: Έξι αγγεία, τρεις χάλκινοι κρίκοι και τμήματα άλλων, δύο χάλκινες περόνες και τμήματα άλλων, χρυσό περίαπτο με σχηματική απεικόνιση μέλισσας, με κοκκίδωση και ένθεση υαλόμαζας, χάλκινο εργαλείο, αριθμός χανδρών από καρνεόλη και στεατίτη, τεμάχια χάλκινης πόρπης, κομμάτια από γυαλιά, χάλκινο στρεπτό σε κομμάτια, χάλκινη σφενδόνη σε κομμάτια, σιδερένιο καρφί και κομμάτια άλλων, πολλές κεραμίδες.

T XLI: Δύο αγγεία, πέντε δακτύλιους, δύο περόνες, σφονδύλια και κοσμήματα.

T XLII: Εννέα αγγεία, οκτώ χάλκινοι κρίκοι και τμήματα άλλων, μία χάλκινη περόνη, μία χάλκινη πόρπη και τμήματα άλλων, επτά κωνικά σφονδύλια λίθινα, μία χάντρα από υαλόμαζα.

Η κεραμική και τα χάλκινα (τοξωτές και φυλλόσχημες πόρπες, υπομυκηναϊκές και υπομυκηναϊκές-πρωτογεωμετρικές περόνες) χρονολογούν τις νεότερες ταφές των τάφων του τύπου (α) και τους τάφους του τύπου (β) στη μεταβατική εποχή από την ύστατη μυκηναϊκή φάση (ΥΕ ΙΙΙΓ τέλος-υπομυκηναϊκή) έως την πρώιμη πρωτογεωμετρική. Ιδιαίτέρως σημαντικά είναι τα χειροποίητα αγγεία και εκείνα τα οποία έχουν χαρακτηριστεί από τον

Schachermayer ως «μεταβατικά» (Zwischenware).

Τα κατάλοιπα των παλιότερων χρήσεων των τάφων του τύπου (α) σύμφωνα με την κεραμική χρονολογούνται κυρίως στη μέση και ύστερη ΥΕ ΙΙΙΓ. Εμφανίζεται και η ΥΕ ΙΙΙΓ πρώιμη. Μερικοί τάφοι κατασκευάστηκαν σύμφωνα με την κεραμική στην ΥΕ ΙΙΙΒ.

Από αυτά συνάγεται ότι το τμήμα του νεκροταφείου, για το οποίο γίνεται λόγος, χρησιμοποιήθηκε εντατικά κυρίως από τη μέση ΥΕ ΙΙΙΓ μέχρι και την πρώιμη πρωτογεωμετρική εποχή. Κυρίως οι τάφοι του τύπου (α) ξαναχρησιμοποιήθηκαν (ο τάφος XXXVIII για πρώτη φορά κατασκευάστηκε στη μέση ΥΕ ΙΙΙΓ), οι τάφοι του τύπου (β) κατασκευάστηκαν μόλις στην ύστατη φάση της ΥΕ ΙΙΙΓ.

Ο πλούτος των κτερισμάτων είναι εκπληκτικός και εντυπωσιακός κυρίως των χαλκών (τα κοσμήματα μπορεί να προέρχονται από τις παλιότερες ταφές). Αξιοσημείωτη είναι η διαφορά μεταξύ των πλούσιων τάφων του τύπου (α) και των φτωχών του τύπου (β).

Το μεγαλύτερο μέρος των τάφων ήταν ενταφιασμοί. Οι τελευταίες ταφές στον τάφο XXVIII (ύστατη ΥΕ ΙΙΙΓ) συνίσταντο από τα κατάλοιπα καύσης τοποθετημένα μέσα σε αγγεία. Ο μεγαλύτερος αριθμός των τάφων δεν ξαναχρησιμοποιήθηκε μετά την πρωτογεωμετρική. Μερικοί, από τους τάφους μας έδωσαν όμως στοιχεία χρήσης τους και στους γεωμετρικούς χρόνους.

Φ. ΔΑΚΟΠΩΝΙΑ - SIGRID DEGER-JALKOTZY

Παναγίτσα Ελάτειας

Οικόπεδο Δημ. Ζαχαροπούλου

Το οικόπεδο αυτό βρίσκεται σε επαφή με το νεκροταφείο που ανασκάφηκε εδώ το 1979⁴¹ και 1981⁴². Στο οικόπεδο αυτό και σε τομή στη βόρεια πλευρά του υφιστάμενου παλιού οικήματος, βρέθηκε μέρος παλιού τάφου από όρθιες πλάκες (λείπουν οι στενές πλευρές) και δάπεδο χαλικιών, καθώς και δύο λακκοειδών σκαμμάτων, ενός κυκλικού, χωρίς ευρήματα και ενός ακανόνιστου τετραπλεύρου, μέσα στο οποίο βρέθηκαν τρία αγγεία (κύ-

41. ΑΔ 34 (1979): Χρονικά, σ. 193-194.

42. ΑΔ 36 (1981): Χρονικά, σ. 221-222.